

Yhteenveto 3 / 2010

Marko Tikka on toimittanut teemanumeron, jonka otsikko on *Historian äänet*. Artikkelit muistuttavat historian äänten moninaisuudesta: äänet voivat olla harkittuja, sattumanvaraisia, valheellisia tai liiankin hyvin tilanteen tallentaneita. On luonnollista, että puhuttaessa äänten historiasta kaksi ilmiötä, muistitieto ja toisaalta musiikin historia eri muodoissaan korostuvat.

Saara Tuomaala toteaa artikkelissaan ”Äänellisyys ja muistitieto. Haastattelut äänikulttuurin tuottamispaikkana” kuinka historiankirjoituksessa äänimaisema kirjoitetaan uudestaan ja uudenlaiseksi. Kellonlyönnit ovat vaienneet, mutta niiden taltioitu kaiku säilyy niin kauan kuin kuulijat muistavat lyönnit ja merkitsevät niitä muistiin. Menneille äänille annettavat merkitykset muuttuvat ja ankkuroituvat uusiin, äänellisiin ja kirjoitettuihin yhteyksiinsä.

Sofia Kotilainen (”Sodan äänet ja niiden jälkikaiku siviiliväestön mielissä. Kuinka tulkita 1900-luvulla tallennettua muistitietoaineistoa Suomen sodan kokemuksista”) katsoo, että Suomen sotaa koskevaa muistitietoa on hyödynnetty historiantutkimuksessa hyvin vähäisessä määrin siviiliväestön kokemusten kuvaajana. Koska nämä sodan äänet on tallennettu kirjalliseen muotoon vasta useita vuosikymmeniä myöhemmin, arkistoaineistoa tulkitsevan historiantutkijan on tarpeen pohtia, missä määrin ne kuvaavat myös tallentajien oman ajan historiakäsitystä. Sofia Kotilainen analysoi artikkelissaan Suomen sodan 1808–09 äänimaailmaa pohjoisessa Keski-Suomessa.

Jukka von Boehm koki toissa keväänä, miten Lontoon kuninkaallisen oopperan katsomon ilmapiiri sähköistyi äkisti, kun tekstityslaitteelle ilmestyi käänös kuningas Heinrichin juuri saksaksi laulamasta fraasista: ”Never again shall anyone abuse the German Empire!” Yleisö vajosi kuitenkin nopeasti takaisin Lohengrinin musiikilliseen lumoukseen. Kenties se pienellä viiveellä muisti, ettei Wagnerilla voinut olla aavistustakaan Wilhelm II:n tai Hitlerin puheista? Jukka von Boehm pohtii artikkelissaan Wagnerin Lohengrinin vaikutushistoriallista monimuotoisuutta, sattumanvaraisuutta ja ristiriitaisuutta (”Muuttuvat viholliskuvat Richard Wagnerin Lohengrinin saksalaisissa tulkinnoissa 1845–1945”).

Helposti mukana kulkeva, halpa ja uudelleen äänitettävä c-kasetti oli kenties se innovaatio, joka lopulta rajuimmin muutti tavallisen kuluttajan musiikkikäyttäytymistä ilmestyessään kauppoihin noin neljäkymmentä vuotta sitten. Kaarina Kilpiö ja Heikki Uimonen tekevät historiaa kertomalla Historiallisessa Aikakauskirjassa ehkä ensimmäisen kerran ilmiöstä nimeltä c-kasetti: ”Kulkee mukana eikä maksa paljon – kuinka c-kasetti muutti äänimaisemaa”. Suomalaisten musiikinkuuntelukäytännöt ovat uusiutuneet kerta toisensa jälkeen. Taustalla ovat vaikuttaneet milloin musiikin siirrettävyys, milloin kuuntelun privatisoituminen tai pyrkimys entistä parempaan äänenlaatuun. Muutokset ovat vaikuttaneet niin musiikkikulttuuriin kuin äänimaisemaankin. C-kasetin yleistymisessä yhdistyvät molemmat.

Kari Kallioniemi ja Kimi Kärki väittävät ("Mikä äänimaailma on voittanut? "Oikea" musiikki järjestyksen ja autenttisuuden symbolina"), että länsimaiden teollistuminen ei synnyttänyt pelkästään uutta äänimaailmaa, vaan se loi myös tarpeen "oikean" musiikin kautta symboloituvalla yhteiskunnallisella järjestyksellä. 1800-luvun porvarillinen musiikkikulttuuri heijasti itsessään Ranskan vallankumouksen jälkeisen ajan epäluuloa "melua" ja epäjärjestyksestä kohtaan. 1900-luvun musiikki estetisoi kaupunkilaisen, teollisen ja teknologisen ääniympäristön.